[Interpretační poznámky k Nietzschemu]
Ladislav Hejdánek
◆ druh neuveden, česky, vznik: nedatováno, asi 70. léta
◆ type n.a., Czech, origin: nedatováno, asi 70. léta

[Interpretační poznámky k Nietzschemu] [1970]

Friedrich Nietzsche (1412) Der Wille zur Macht – S. 7

Der Europäische Nihilismus – I. Zum Plan, Nr. 1. a 2.

Nihilismus stojí přede dveřmi + odkud k nám přichází tento nehrozivější ze všech duchů? – Výchozí bod: je to *omyl* poukazovat na „společenské stavy nouze“ nebo na „fyziologické zvrhlosti“ či dokonce na korupci jako na *příčinu* nihilismu. Je to nejčestnější (nejpoctivější), nejsoucitnější doba. Nouze, duševní, tělesná, intelektuální nouze je sama o sobě neschopná vyvolat nihilismus (tj. radikální odmítnutí hodnoty, smyslu, žádoucnosti). Takové stavy nouze připouštějí stále ještě docela odlišné interpretace. Ale: v jisté *docela určité interpretaci*, totiž v křesťansko-morální, tkví nihilismus.

2. Zánik (úpadek) křesťanství-na (v důsledku) jeho morálku (která je od něho neodlučitelná) – která se obrací proti křesťanskému Bohu (smysl opravdovosti, právě křesťanstvím vysoce rozvinuté – rozvíjené – si zoškliví pro falešnost a prolhanost všechen křesťanský výklad světa a dějin. Zvrat „Bůh je pravda“ ve fanatickou víru „Všechno je falešné“. Buddhismus činu…).

3. Rozhodující je skepse vůči (této) morálce. Pád (zánik, zaniknutí) *morálního* výkladu světa, jemuž už chybí každá *sankce*, poté co se pokoušel o únik do jinosvětskosti: (to) končí v nihilismu. „Všechno je nesmyslné“ (neproveditelnost výkladu světa, kterému byla věnována nesmírná energie – obrovské množství sil – vyvolává pochybnosti, nejsou-li veškeré výklady světa falešné -). Buddhistický rys, touha po nicotě. … atd.

Interpr.: Příčina není ve vnějších poměrech, ale v samé podstatě křesťanství, které po svém proměnilo Evropu. Křesťanství vytyčilo normy (požadavky atd.), před kterými samo neobstojí a nutně se hroutí. A protože bylo „základem“, hroutí se i mnohé další, celá evropská kultura. Ale což je-li chyba ne v „morálním výkladu světa“ všeobecně, ale v jeho konkrétním onto-theologickém provedení? Což je-li „nihilismus“ ne ztrátou, ale nalezením?

***

Fr. Nietzsche, Die Fröhliche Wissenschaft. Nr. 125

Ztřeštěný člověk. Neslyšeli jste o onom ztřeštěném člověku, který si zapálil v jasném dopoledni lucernu, běžel na trh a ustavičně křičel: „Hledám Boha! Hledám Boha!“ – A protože tam právě byli shromážděni mnozí z těch, kdo na Boha nevěřili, vyvolal velký posměch. Snad se neztratil? řekl jeden. Copak se zaběhl jako malé dítě? řekl jiný. Nebo se schovává? Bojí se nás? Odjel snad na lodi? odcestoval? tak volali a smáli se jeden přes druhého. Ztřeštěný člověk skočil doprostřed mezi ně a probodával je svými pohledy. „Kam se Bůh poděl? křičel, já vám to řeknu! My všichni jsme jeho vrazi! Ale jak jsme to udělali (dokázali)? Jak jsme dokázali vysušit moře? Kdo nám dal tu houbu, kterou jsme smazali celý horizont? Co jsme to dělali, že jsme tuto zemi odtrhli od jejího

slunce? Kam se nyní řítí? Kam se řítíme my? Pryč ode všech sluncí? Neřítíme se ještě stále? A zpět, na stranu, dopředu, na všechny strany? Existuje ještě něco jako nahoře a dole? Nebloudíme jakoby v nekonečné nicotě? Nebudeme nasáti (vcucnuti) prázdnotou? Neochladilo se? Nepřichází neustále noc a víc noci? Což nemusíme zapalovat (zažíhat) lampy již dopoledne? Což neslyšíme ještě nic z onoho hluku hrobníků, pohřbívajících Boha? Necítíme ještě nic z božského zahnívání? – také bozi hnijí! Bůh je mrtev! Bůh zůstane mrtev! A my jsme ti, co jej zabili! Jak se utěšíme, my, vrazi nad všechny vrahy? To nejsvětější a nejmocnější, co svět až dosud měl, vykrvácelo pod našimi noži – kdo z nás nyní setře onu krev? Jakou vodou bychom se mohli očistit? Jaké smírčí slavnosti, jaké svaté hry budeme muset vynalézt? Není velikost tohoto činu pro nás příliš velká? Nemusíme se nyní sami stát bohy, abychom se jevili hodnými tohoto činu? Nikdy nebylo většího činu – a kdokoliv jen se narodí po nás, bude pro tento čin náležet do vyšších dějin, než byly až dosud veškeré dějiny! Zde umlkl ten ztřeštěný člověk a hleděl zase na své posluchače: také oni mlčeli a překvapeně se na něho dívali. Ten konečně odhodil lucernu na zem, až se rozbila na kusy a zhasla. „Přicházím příliš brzo, řekl potom, ještě nepřišel můj čas. Ta obrovská událost je ještě na cestě a postupuje – ještě nedospěla k lidským uším. Blesk a hrom potřebují čas, světlo hvězd potřebuje čas, činy potřebují čas, i když už byly provedeny, aby je bylo vidět a slyšet. Tento čin je vám stále ještě vzdálenější než nejvzdálenější hvězdy – a přece jste to byli vy, kdo jej učinil!“ – Vypráví se ještě, že onen ztřeštěný člověk ještě téhož dne pronikl do různých kostelů a že tam zazpíval své Requiem aeternam deo. Když byl vyveden a přiveden k řeči (dotazován), odpovídal jen to jediné: „Čím jsou přece ještě tyto kostely, ne-li hrobkami a náhrobky božími?“

Poznámky k interpretaci: To nejmocnější a nejsvětější, co tento svět měl – to nemůže být kus světa, jsoucno vedle jiných jsoucen, nýbrž to může být pouze ne-jsoucno. Nejsoucno, které „je“ („má být“) mocnější než každé jsoucno, je to, které přichází z budoucnosti. Musíme proto nyní postavit otázku: co je vlastně zabití Boha, o kterém tu byla řeč? Spočívá snad v rozpoznání, že Bůh „není“, že Bůh je ne-jsoucí, že je ne-jsoucno? Anebo to už je jenom ono božské zahnívání, zatímco samo zabití je mnohem starší? Nebylo oním zabitím, když z Boha jakožto ne-jsoucna bylo uděláno jsoucno (byť nejvyšší)? To je přece ono „vykrvácení“, neboť Bůh, z něhož se stalo jsoucno, je Bůh bez krve, Bůh-mrtvola, vlastně už ne Bůh, ale vzývaná a oslavovaná mrtvola, která po čase už začíná zahnívat a páchnout. Rozpoznání, že jde o zahnívající a páchnoucí mrtvolu, není přece sám vražedný akt – ten musel předcházet. Celé to dlouhé období tlení a zapáchání si však lidé neuvědomovali, že Bůh už je dávno mrtev. Jediní, kdo to už velmi dávno odhalili, byli předproroci a proroci, kteří demaskovali všechna jsoucna, byť údajně nejvyšší a nekonečná atd., jako mrtvá, přesně jako „ukydané bohy“. Ten jediný pravý, protože nejsoucí Bůh, není ergo žádným jsoucnem, které jest, jaké jest, nýbrž naopak „jest“ tím, kým „bude“, tj. je Bohem, který se stává, který přichází, tedy Bohem

budoucnosti, přicházejícího času. Proto také Ježíš říká, že Bůh je Bohem živých a ne mrtvých; je dárcem života, protože dárcem budoucnosti.